

ADHD

„ADHD je onemocnění objevující se u některých dětí v prvních letech života, může přetrvávat až do dospělosti. ADHD znesnadňuje jedincům kontrolu chování a někdy je doprovázeno dalšími symptomy.“

Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou

- vývojová porucha
- charakteristická nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity
- potíže jsou chronické (nelze je neurologicky vysvětlit)

Znaky ADHD :

- neschopnost dodržovat pravidla
- neschopnost provádět delší dobu jednu činnost
- agresivita
- problémy ve vztazích s vrstevníky
- nesnášenlivost
- neschopnost podřídit se autoritě

Jaké mohou být příčiny ADHD

- biologické – (prokázána dědičnost, u rodičů trpících ADHD je 50% šance, že děti budou trpět stejným syndromem)
- psychologické teorie – hyperaktivita je spojena se současným stylem života dětí, výchovou

ADHD patří mezi spektrální poruchy, vyskytuje se tedy v různých variantách a stupních. Její příčinou je oslabení některých center v CNS, což vede k nerovnoměrnému vývoji dítěte a jeho typickým projevům v chování, které bývají nepřiměřené vzhledem k jeho věku. Tyto děti mohou být v některých složkách psychomotorického vývoje opožděny v porovnání s většinou jejich vrstevníků.

Velkým problémem dětí s hyperkinetickým syndromem je to, že je na ně nahlíženo jako na zlobivé, neposlušné a provokující, přitom příčinou tohoto chování jsou určité změny v CNS. Hyperkinetické dítě mívá většinou konflikty se svým okolím a to jak s autoritou (rodiče, učitelé...), tak s vrstevníky. Porucha tedy zasahuje do jeho sociálních vazeb a to většinou negativně. Z tohoto důvodu je nutná včasná diagnostika poruchy a následný speciální přístup k dítěti.

Hyperaktivní děti mívají často a to ve většině případů problém se začleněním do kolektivu vrstevníků. Špatně si získávají kamarády, nejsou oblíbené a většinu dětí jejich projevy ruší a vadí jim. Záleží však také na učiteli, jak ostatním spolužákům vysvětlí problém jejich spolužáka a jak se k němu bude před ostatními dětmi chovat a dávat jim tak vzor. V mateřské škole nám při utváření kladných vztahů mezi dětmi mohou být dobrým pomocníkem prosociální hry.

Diagnostika ADHD:

A. Nejméně 6 znaků, musí přetrvávat po dobu nejméně 6 měsíců, a to v takové intenzitě, která je přiměřená pro daný stupeň vývoje dítěte:

1. často věnuje bedlivou pozornost detailům, dělá chyby z nepozornosti, nedbalosti při činnostech (DÚ a podob.)
2. často má potíže při koncentraci pozornosti na hru nebo činnost
3. často vypadá, že neposlouchá, co mu kdo říká
4. často nepracuje podle instrukcí, nedokončuje práci, nepořádek ve věcech, přičemž tyto projevy nejsou projevy opozičního chování, vzdoru, nebo nepochopení instrukcí
5. často má problémy v organizování svých úkolů a aktivit
6. často oddaluje plnění školních nebo domácích úkolů, které vyžadují intenzivní mentální úsilí
7. často ztrácí věci nezbytné pro školu a zájmové aktivity
8. často se nechá rozptýlit cizími podněty
9. často je zapomětlivý v denních činnostech

B. Alespoň 4 znaky z následujících:

1. často třepe rukama nebo nohama, vrtí se na židli
2. často opouští místo ve třídě nebo v situaci v níž se předpokládá, že zůstane sedět
3. často běhá v situacích, kdy je to nevhodné
4. často není schopen klidně si hrát nebo provádět klidnější činnosti ve volném čase
5. často vyhrkne odpověď, aniž si vyslechne celou otázku
6. často má obtíže při stání v řadě, při hrách nebo skupinových činnostech

Nejčastější projevy dětí s poruchou ADHD:

1. Narušená pozornost
2. Hyperaktivita
3. Poruchy motoriky
4. Poruchy výslovnosti
5. Narušená sebekontrola – impulzivita
6. Emoční poruchy
7. Poruchy myšlení, vnímání

• Narušená sebekontrola – impulzivita

Dítě není schopné brzdit momentální impulzy, ovládnout své chování a zaměřit se jen na určitý podnět. Jedná bez rozmyslu, podle prvního popudu, aniž by pomyslelo na následky.

Ke zbrklému jednání se obvykle přidává i neschopnost plánování a nahodilé přebíhání od jedné činnosti k druhé a problémy s dokončením činnosti. Jsou to děti netrpělivé a když se jim věc nedaří, často od ní utíkají či je nezdar popudí, což často řeší agresivním jednáním.

Problémy v komunikaci: Při hovoru často skáče do řeči; vykoná pokyn aniž by ho doposlechno dokonce (v dobré snaze splnit úkol).

• Emoční poruchy

City těchto dětí bývají nestálé, vyskytují se časté, bezdůvodné výkyvy nálad. Špatně snášejí nesplnění svého přání (projev opožděného zrání CNS); neumějí počkat, až na ně přijde řada. Přestože jsou to děti velmi citlivé a reagují někdy až přecitlivěle, mívají obtíže ve vcítění se do pocitů ostatních lidí. Často tak ostatním svým chováním ublíží a přitom nevědí proč.

Často jsou to děti otevřené, společenské, vítají tělesný kontakt, díky němu se dokáží zklidnit. Dokáží s někým navázat vztah, ale udržet si kamaráda je pro ně těžké, nedovedou na přátelství pracovat; bývají vůdčími, neschopnými ústupku. Nedovedou řešit běžné konflikty, reagují impulzivně, někdy infantilně.

Problémy v komunikaci: Dítě s ADHD má sníženou schopnost empatie – nedokáže se vcítit do vnímání druhého, jeho přání; často proto neodhadne, co od něj očekáváme. Pokud nemluvíme konkrétně, dochází ke zkreslenému vnímání informací, čímž dochází k nedorozumění

• Hyperaktivita

Hyperaktivita se u dětí projevuje chronickým neklidem, děti jsou neustále v pohybu. Přebíhají sem a tam, často střídají činnosti a hračky. Nápadným znakem je neustálý pohyb rukou, dítě má potřebu neustále na něco sahat a pohrávat si s tím.

Nevydrží sedět v klidu na židli nebo na místě. Při sezení si podupávají nohama, hrají si s rukama. Na židli se vrtí, houpou se a často z ní padají nebo rovnou utíkají. Je pro ně náročné vydržet u činností, které vyžadují sezení na místě a klid, většinou od nich po několika minutách odchází.

Nejsou schopné si hrát potichu, často vyrušují ostatní děti, narušují jim hru a vyžadují si jejich pozornost nevhodným způsobem. Často mluví. Aktivita přesahuje míru přijatelnou pro věk dítěte

Problémy v komunikaci: Hyperaktivita se u dětí projevuje nejen v chování, ale také v komunikaci. Děti nadměrně mluví, jejich slovní projev bývá nepřehledný a zmatečný. Narušují slovní projev ostatním, vstupují do něj a mají potřebu se vyjadřovat, když hovoří někdo jiný.

- **Poruchy pozornosti**

Dítě má problémy udržet pozornost při déle trvajících činnostech nebo náročnějších úkolech. Dítě s touto poruchou se dopouští chyb z nepozornosti. Jeho práce je většinou neuspořádaná, nepromyšlená a nepečlivá.

Nechá se lehce vyrušit vnějšími podněty od vykonávané činnosti. Dělá mu problém zorganizovat si činnosti a mít pořádek v osobních věcech, často je ztrácí. Říká se o něm, že je zbrklý, rozlítaný a nic nedotáhne do konce.

Často vypadá jako by vůbec neposlouchalo a bylo myšlenkami někde „jinde“. Je pro ně typické denní snění.

Problémy v komunikaci: Dítě má problémy soustředit se na slovní projev, a to ať svůj, tak někoho jiného. Dítě je snadno vyrušitelné okolními vlivy a zapomíná co chtělo říci. Když na ně někdo mluví, vypadá jako by neposlouchalo, reaguje na nějaký podnět a začne samo povídat .

- **Poruchy řeči**

U těchto dětí je nástup řeči oproti ostatním dětem běžné populace značně opožděný. V řeči používají jednoduché věty, mají chudší slovník a jsou časté i vady výslovnosti (např. dyslálie (patlavost) – porucha artikulace jedné či více hlásek).

Celkově je jejich řeč chaotická a zmatená, v průběhu mění obsah děje, přeskakují v ději nebo něco nedopoví, čímž je jejich řečový projev pro posluchače nesrozumitelný.

- **Přidružené poruchy (poruchy chování)**

U dětí s hyperkinetickou poruchou se často také vyskytují různé typy poruch chování, úzkostné poruchy, deprese, tiky.

Poruchy chování se mohou projevat jako časté výbuchy zlosti, porušování pravidel, rvačky, šikanování, ničení věcí, různé agresivní projevy, krutost ke zvířatům, krádeže. Mírnější forma narušeného chování, která se projevuje především vzdorovitým, odmítavým chováním, „schválnostmi“, odmítáním autorit a neposlušností se nazývá porucha opozičního vzdoru. Mnohdy se přidružují neurotické projevy, jako tiky, úzkostnost, obsedantní rysy, koktavost či zvýšená únavnost.

- **Agresivní jednání**

Tyto děti příliš často zažívají pocity neúspěchu, zklamání, bývají nedoceněné, což vede k pocitům méněcennosti, negativnímu postoji k sobě i k druhým. Často se pak uchylují k agresivnímu jednání. Většinou se jedná o obranný mechanismus, jímž se dítě svým způsobem brání dalšímu selhání. Často pak sáhnou po agresivním jednání v důsledku neúspěchu, v situacích, jež si neví rady. Nejlepším způsobem odreagování vzniklého napětí je fyzická práce a pohybové uvolnění. Agrese bývá formou úniku; dalším způsobem může být útěk do fantazie či regrese (dítě se chová jako mladší, odmítá odpovědnost, samostatnost).

Mnohdy na sebe děti chtějí jen upoutat pozornost vrstevníků, vyniknout. Jelikož tyto děti mívají potíže s komunikací, bývá agrese způsobem, jak s někým navázat kontakt.

Diagnostika ADHD

Diagnostika ADHD je plně v kompetenci odborníků – psychiatra, psychologa a neurologa. Na diagnostice dítěte se však významně podílejí rodiče, učitel i samotné dítě, kteří mohou odborníkům poskytnout důležité informace z osobní, zdravotní a školní anamnézy dítěte.

Při diagnostikování hyperaktivity se používají různé psychologické testy a zkoumá se také mozková aktivita pomocí EEG.